

Socialist International Women

Istanbul, May 22, 2025

10:30 – 12.00 First session: **“In a constantly changing world, how to guarantee women's rights and social justice: Role of governments and local authorities”**

“Sürekli değişen bir dünyada kadın haklarının ve sosyal adaletin garanti altına alınması: hükümetlerin ve yerel yönetimlerin rolü”

Nazan Moroğlu LL.M
Vice-President, Lawyers Foundation

Deęerli “*Socialist International Women*” başkanı ve üyeleri, Cumhuriyet Halk Partisi, Genel Sekreteri ve üyeleri, tüm katılımcılar hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Kadın dayanışmasının güzel bir örneğini yaşayacağımız bu önemli toplantıda farklı ülkelerden gelen konuklarımızla bir arada olmak büyük mutluluk. Sayın Camilo ve Sayın Böke davetiniz için sizlere teşekkür ediyorum.

Yeni fikirler ve bakış açılarıyla dolu bir gün bizi bekliyor.

İnanıyorum ki, sürekli değişen dünyamızda kadın hakları, sosyal adalet ve barış konusunda ilham verici sunumlar, öneriler ve uygulama örnekleri dinleyeceğiz.

Şimdi birinci oturumda konu başlığımız “*sürekli değişen bir dünyada kadın haklarının ve sosyal adaletin garanti altına alınmasında hükümetlerin ve yerel yönetimlerin rolü..*”

Bir hukukçu olarak şunu vurgulamak isterim. Yasalarda kadın erkek eşitliği tam anlamıyla yer almadıkça, kadın hakları garanti altına alınamıyor. Bu nedenle eşitlikten, sosyal adaletten, demokrasiden söz edebilmek için *öncelikle yasalarda cinsiyete dayalı eşitlik sağlanmış olmalıdır.*

Ben Türkiye'nin *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesini (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women–CEDAW)* onayladığı 1985 yılından beri, ülkemizde ve uluslararası platformlarda kadın hakları mücadelesi içinde yer aldım.

1990 yılında İstanbul Üniversitesinde açılan *Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalında*, Kadın Hukuku alanında master yaptım. Türkiye'de Kadın Hukuku alanında ilk akademik çalışma olan “Kadının Soyadı” tezim

yayınlandıktan sonra da Hukuk Fakültelerinde *Kadının İnsan Hakları Hukuku* (Gender Law) dersini vermeye devam ediyorum.

Bir ülkede kadının insan haklarının ve sosyal adaletin yerleşmesi ve dünyada yaşanan değişimlere uygun geliştirilmesi, o ülkede hükümetlerin ve yerel yönetimlerin *kararlı bir eşitlik politikası uygulamasıyla mümkün olabilir*.

Sürekli değişen, gelişen bir dünyada kadının insan haklarını ve sosyal adaleti garanti altına almak için, hükümetlerin ve yerel yönetimlerin uyguladığı eşitlik politikalarının büyük rolü taşır.

Bu konuda başlıca neler yapılması gerektiğine değinmek isterim:

-Öncelikle Yasal Düzenlemeler yapılmalı: Hükümetler, kadın haklarını koruyan ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen yasalar çıkarmalı. Konuyla ilgili uluslararası sözleşmeleri onaylamalı. Güncel gelişmelere uygun yasa değişiklikleri gecikmeksizin yapılmalı. Ve yasaların etkin bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır.

-Eğitimler verilmeli ve Farkındalık yaratılmalı: Kadınların ve toplumun, hakları konusunda bilgisahibi olması için eğitim programları düzenlenmelidir. Bu açıdan yerel yönetimlerin sivil toplumla birlikte örneğin "*Hukuk Okur Yazarlığı*" (legal literacy) projeleri yapmaları kadın haklarının ve sosyal adaletin garantisi olacaktır. Yaklaşık yirmi yıldır İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği olarak her ilçede Belediyelerle birlikte *Hukuk Okur Yazarlığı* projesini bir sertifika programı olarak uyguluyoruz. Programa Yapay Zeka konusunu da ekledik. (Legal literacy is the key for gender equality).

-Ekonomik Destek verilmeli: Kadın girişimcileri destekleyen ve ekonomik fırsatlar sunan programlar oluşturulmalı. Yerel yönetimler, kadınların iş gücüne katılımını artıracak Yerel Eşitlik Eylem Planı yaparak, bunu uygulamaya geçirmeli. Örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kapsamlı Yerel Eşitlik Eylem Planı, İstanbul Kent Konseyi ile birlikte yaptığı uygulamalar Türkiye’de diğer yerel yönetimler için önemli bir yol haritası oldu.

-Güvenli Ortamlar Oluşturulmalı: Yerel yönetimler, kadınların güvenliğini sağlamak için, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması hizmetlerini artırmalıdır. Bu kapsamdaki çalışmalar, kadınların toplumda daha aktif bir rol almasını sağlayacaktır.

-Kadınların Katılım ve Temsili güçlendirilmeli: Kadınların karar alma süreçlerine aktif olarak katılmaları sağlanmalı. Yönetim kademelerinde, karar verici konumlarda daha fazla kadın temsiline olması, kadının insan hakları açısından önemli bir kazanımdır. Aynı zamanda demokrasinin temel kriteridir ve

sürdürülebilir kalkınmanın itici gücüdür. Bu nedenle Hükümetlerde ve yerel yönetimlerde kadın temsil oranı artırılmalıdır.

-İşbirliği ve Ağlar Oluşturulmalı: Hükümetler, yerel yönetimler sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak kadın haklarını savunan ve toplumsal cinsiyet eşitliğini yaşama geçiren projeler geliştirmeli ve desteklemelidir.

Burada bir sivil toplumun, Yerel Yönetimlerin uyguladıkları projeleri görünür kılmak, örnek oluşturmasını desteklemek amacıyla açtığı bir ödüllü yarışmayla ilgili bir çalışmayı sizlerle paylaşmak isterim. Sosyal Demokrasi Vakfı – SODEV Türkiye genelinde belediyelerin kadınların güçlenmesine destek oluşturmak amacıyla yaptıkları çalışmalarını göndermeleri çağrısında bulundu. Türkiye çapında büyükşehir, il ve ilçe belediyelerden toplam 389 proje ile başvurular geldi. Bu çalışmalar benim de üyesi olduğum jüri aracılığıyla değerlendirildi. Örneğin şiddet mağduru kadınları korumak için “Mor Harita” projesi gibi Ödül verilen projelerin bir kısmı, daha sonra diğer birçok belediye tarafından örnek alındı ve ülke çapında uygulanmaya başlandı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'de kuruluşuyla birlikte uygulanmış olan eşitlikçi devlet politikasından da bir iki örnek vermek isterim.

Cumhuriyetimizin ilk on yılında devletin laik hukuk temelinde yapılandırılması ve toplumun çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırılması hedeflenmişti. Parlamentoda bu amaçla birbiri ardına kabul edilen devrim yasalarıyla eğitimde, ailede, iş yaşamında ve siyasette kadınlar zamanın koşullarına uygun eşit haklara sahip olmuşlardır.

Henüz “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi-1948*”; “*Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi-1979*” gibi uluslararası sözleşmelerin dünya gündeminde bile olmadığı bir dönemde, Türkiye’de kadınlara önce 1930’da yerel yönetimlere, 1934 yılında da milletvekilliğine seçme seçilme hakkı, Anayasal bir hak olarak tanınmıştır. 1935 yılında yapılan seçimlerde parlamentoda kadın milletvekili oranının % 4.6’ya ulaşması Cumhuriyet devrimlerinin yaşama geçirilmesindeki kararlılığın göstergesidir. Türkiye Parlamentoda kadın milletvekili oranı ile dünya sıralamasında 2. sırada yer almıştır.

Atatürk, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren halka yaptığı konuşmalarında “*Milletimiz güçlü bir millet olmaya azmetmiştir. Bunun gereklerinden biri de kadınların her konuda yükselmelerini sağlamaktır*” ifadeleriyle kadınların güçlenmesinin önemini vurgulamıştır.

Ne yazık ki sonraki yıllarda siyasette bu doğru başlangıç sürdürülemedi. 2023 seçimlerinde parlamentoda kadın milletvekili oranı % 19,9'da kaldı, daha çok mücadele etmemiz gerekiyor..

Akademik alanda olumlu bir tablo görüyoruz.

Günümüzde kadın akademisyen oranı Avrupa ve OECD ortalaması üstünde % 46,4. Üniversitelerde kız öğrenci oranı % 51. Hukuk mesleğinde kadınların oranı da giderek yükseliyor. Benim de kayıtlı olduğum İstanbul Barosunda 65.772 avukatın 34.532'si kadın, yarıdan fazlası kadın. 31.140'ı erkek avukat. Kadınların eğitimde ve meslekte eşit haklara sahip olmaları, yönetimlerde de eşit sayıda temsil edilmelerini sağlamaya başladı.

Kadın haklarının hareket noktası insan haklarıdır. İnsan haklarından söz edebilmek için dünyada barışın sağlanmış olması gerekir. For equal rights peace is a must..

Biz kadınlar kazanımlarımızın farkındayız, ancak özellikle son on yıldır ülkemizdeki geri adımlardan kaygılıyız.

Dünyada ve ülkemizde gerçek demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek, kadın haklarının ve sosyal adaletin sağlanmasıyla mümkün olacaktır. Bu konuda kararlı bir devlet politikasının uygulanmasına ve yerel yönetimlerin, Baroların, tüm kurum ve kuruluşların işbirliğine ihtiyaç vardır. Biz kadınlar, kadın dayanışmasıyla bu olumlu adımların atılmasına destek oluşturmaya kararlıyız, mücadeleye devam diyoruz.. Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Nazan MOROĞLU, LL.M.

1947 yılında İstanbul'da doğdu. Alman Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. İ.Ü.'de Kadın Hukuku alanında yüksek lisans yaptı; bu alanda ilk akademik çalışma olan "*Kadının Soyadı*" adlı master tezi 1998'de yayınlandı. Türkiye'nin ilk Kadın Hukuku uzmanı olan Moroğlu, halen MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde "*Kadının İnsan Hakları Hukuku*" dersini vermektedir.

İstanbul Barosu (2018-2022 dönemi) Başkan Yardımcısı ve İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği (2003-2023) Koordinatörü olan Moroğlu, halen Nazım Hikmet Vakfı; 65+ Yaşlı Hakları Derneği ile LABEP- Laik ve Bilimsel Eğitim Platformu Yönetim Kurulu üyesi; İstanbul Anayasa Platformu Sözcüsü; Yanındayız Derneği ve Kagider Danışma Kurulu Üyesi, SODEV üyesi; TÜBAKKOM (Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu) kurucu başkanı ve Avukatlar Vakfı Başkan Yardımcısıdır.

Eğitim ve kadın hakları alanında yayınlanmış eserleri vardır. Aldığı birçok ödül vardır, 2021 yılında Uluslararası Üniversiteli Kadınlar Federasyonu tarafından seçilen "*Dünya'da 100 yılın 100 Öncü Kadını*" arasında yer verilmiştir.

www.nazanmoroglu.com nazan.moroglu@gmail.com